

Мандич Т. Англомовні елементи в терміносистемі баскетболу / Т.Мандич // Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної англійської мови». – Херсон, 2017. – С.197-200.

УДК 81'373.613

Тамара Мандич

Науковий керівник – к.ф.н., доцент О.П. Карабута

АНГЛОМОВНІ ЕЛЕМЕНТИ В ТЕРМІНОСИСТЕМІ БАСКЕТБОЛУ

Статтю присвячено англіцизмам, що входять до термінологічного корпусу баскетболу. Проаналізовано способи входження іноземних елементів до лексичного рівня сучасної української мови. Визначено роль запозичень у коментаторському мовленні.

Ключові слова: англіцизм, спортивний дискурс, терміносистема.

The article deals with the English borrowings included to the terminological basketball body frame. The ways of entering foreign-language elements into the lexical level of modern Ukrainian language are analyzed. The role of borrowings in commentator's speech has been determined.

Key words: English borrowings, sports discourse, terminology system.

У спортивному дискурсі вживають велику кількість мовних засобів на позначення ігрових понять. Виникає потреба їх вивчення, особливо у спонтанному мовленні професійних спортивних коментаторів, які працюють у прямих ефірах. На переконання І. Дегтярьової, «спортивна терміносистема є однією з найбільш активних і мобільних у своєму формуванні, розвитку й поширенні у професійних і поза професійних сферах комунікації» [2, с.9].

Питанням спортивної термінології, зокрема баскетбольної, займалися такі вчені, як І. Варнавська, І. Дегтярьова, О. Рассказов, І. Цап, М. Цап та інші. Як правило, дослідники працюють над словниковими вибірками, але вважаємо за

потрібне проаналізувати й ті запозичення та їхні словотвірні трансформації, що мають місце в живому мовленні. Цим пояснюється актуальність обраної теми.

Спортивні ігри, у яких беруть участь українські команди, виникли за кордоном. Тож терміносистема складається зі слів, що є питомими для мови країни-засновниці того чи того виду спорту. Популярністю серед вітчизняних глядачів користується баскетбол, що стабільно транслюють на провідних телеканалах або в режимі «онлайн» на спеціальних веб-сайтах. Метою статті визначаємо аналіз структурно-семантичних особливостей запозиченої лексики, якою сповнені українськомовні коментарі цієї командної гри.

У коментуванні ігрових видів спорту обов'язковою є наявність інтернаціональних термінів, уживання яких стандартизоване й продиктоване називанням ключових понять. Їхні значення закріплені в словниках іншомовних слів. Такими є англіцизми **аут** – виліт м'яча за бокову лінію [3, с.74]; **аутсайдер** – спортсмен або команда, що посідають останні місця [3, с.74]; **плеймейкер** – гравець, який будує атаки; **пресинг** – активна форма захисту, що обмежує дії суперника [3, с.465]; **фол** – грубий, недозволений прийом [3, с. 617].

Окрім наведених термінів, фіксуємо лексеми іншомовного походження, що ілюструють специфічні поняття баскетболу або виступають дериватами в коментаторських неологізмах, частина з яких закріплюється в лексичній системі української мови. Особливості баскетболу репрезентує низка запозичень з англійської мови, що не тільки ввійшли в українську, але й дещо видозмінилися.

Під поняттям **базер-бітер** розуміють кидок, що потрапив до кошика в момент звучання фінальної сирени. Для цього використовують два англіцизми: **buzzer** – звуковий сигнал і **beater** – калатання. Напр.: *Вимушений кидок, і він не стає базер-бітером, тобто реалізованим («Будівельник»-«Говерла», 18.12.15).* Злиття англійських слів **air** – повітря та **ball** – м'яч – призвело до утворення поняття **еїрбол**, яким називають кидок, що пролетів задалеко та зависоко від кошика. Напр.: *Зараз еїрбол у виконанні Влада Петренка*

(«Хортиця»-«Галичина», 18.12.15). За таким же принципом утворено й назву найвищих гравців команди – **бігмени**, що є поєднанням англійських лексем **big** – великий і **man** – чоловік. Напр.: *Два бігмени зараз будуть активно боротися під щитами* («Хортиця»-«Галичина», 18.12.15). Перебір фолів, що призводить до пробиття суперниками штрафних ударів або до дискваліфікації гравця-порушника, окреслюється поняттям **фолтрабл**, який складається з двох англomовних елементів: **foul play** – нечесна гра та **trouble** – занепокоєння, біда. Напр.: *Фолтрабл стосується першим чином Джеймса* («Будівельник»-«Говерла», 18.12.15).

Захисну дію, що полягає у стрибку та блокуванні руками кидка з боку суперника, називають **блок-шот**, адже з англійської мови **blocked shot** дослівно означає заблокований кидок. Напр.: *Сергій поставив блок-шот вже вдруге у цьому матчі* («Одеса»-«Будівельник», 06.12.15). Для позначення кидка, що здійснюється гравцем шляхом вистрибування та проштовхування м'яча в кільце зверху, коментатори вживають спортивний термін **данк**, схожий на англійський оригінал – **dunk** – замочити, пірнати. Напр.: *Я вже почав у захваті пророкувати данк...* («Одеса»-«Будівельник», 06.12.15).

Від загальноспортивного терміну **фол** коментатори згідно зі словотвірною моделлю української мови утворили дієслово **нафолити**, що означає не саме порушення, а неправомірну дію. Напр.: *Нафолити вже обидві команди* («Хортиця»-«Галичина», 18.12.15).

Наведений перелік запозичених слів – лише невелика частина баскетбольної термінології, однак саме ці лексеми активно вживаються українськомовними коментаторами з матчу в матч. Рівень гри команди та індивідуальна майстерність окремого гравця, здатність робити фінти визначають обсяг тих понять, що вербалізуються в коментаторському мовленні іншомовними засобами, а неординарний підхід коментатора та його схильність до творення оказіоналізмів призводять до участі запозичених елементів у словотворі та їхнього проникнення до словникового складу сучасної української мови.

Список використаних джерел

1. Англо-русский / Русско-английский словарь: 53000 слов. – Кишнев: «Лумина – Ватра-Ж». – 1994. – 640 с.
2. Дегтярьова І.О. Особливості формування та структурно-семантичної організації англомовної баскетбольної термінології/ І.О. Дегтярьова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – 2012. – №. 27. – С. 9-12.
3. Сучасний словник іншомовних слів [за ред. Семотюка О.П.]. – 2-ге вид., доп. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2008. – 688 с.